

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 48/03-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. augusta 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Jána Auxta a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť D. O. a Z. O., obaja bytom Ž., zastúpených advokátom JUDr. M. S., Č., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 42/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. O. a Z. O. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 42/01 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 42/01 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.

3. D. O. a Z. O. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie každému v sume 10 000 Sk (slovom Desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina p o v i n n ý D. O. a Z. O. vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. D. O. a Z. O. n e p r i z n á v a úhradu trov konania.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 15. januára 2003 doručené podanie D. O. a Z. O., obaja bytom Ž. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. M. S., Č., ktorou namietajú porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 42/01.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 48/03-10 z 20. marca 2003 prijal sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Sťažovatelia uviedli, že 21. júla 2000 podali okresnému súdu žalobu o zaplatenie sumy 85 410 Sk s príslušenstvom voči odporcovi Slovenská poisťovňa, a. s., Bratislava, odštepny závod Zvolen, a že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté.

Sťažovatelia poukazujú na prieťahy v konaní v období od 27. júla 2000 do 13. februára 2002, keď im bola doručená výzva okresného súdu, pretože v tomto období okresný súd nekonal, a v období od 24. mája 2002 do podania ústavnej sťažnosti, v ktorom okresný súd neurčil žiadny termín pojednávania.

Sťažovatelia ďalej navrhujú, aby ústavný súd rozhodol o tom, že ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo porušené, prikázal okresnému súdu konať v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 42/01 bez zbytočných prieťahov, a zároveň sa domáhajú aj priznania primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 50 000 Sk. Tento nárok zdôvodnili neprimeranou dĺžkou konania a poukázali i na vek sťažovateľov.

II.

Po prijatí predmetnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd výzvou zo 4. apríla 2003 požiadal predsedu okresného súdu o vyjadrenie ku konaniu ústneho pojednávania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde v lehote 15 dní od doručenia výzvy. Rovnakú výzvu na vyjadrenie ústavný súd zaslal aj sťažovateľom.

Obidvaja účastníci ústavnému súdu písomne oznámili, že súhlasia, aby bolo upustené od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 26. mája 2003 okrem iného uviedol: „Judikatúra ÚS týkajúca sa prieťahov v konaní je snád najprepracovanejšia a z obsahu spisu je všetko zrejmé. Problémy súdnictva a nášho súdu takisto.“ K jeho vyjadreniu je priložené vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá uviedla, že vzhľadom na veľký počet vecí v senáte nebolo možné konať vo všetkých veciach priebežne a určiť prvý termín pojednávania vo veci skôr ako dva roky po podaní návrhu. Prvé pojednávanie bolo určené na 24. február 2003 a odročené na 5. máj 2003. Toto pojednávanie opätovne bolo odročené na neurčito za účelom predloženia spisu ústavnému súdu, ako aj z dôvodu, že navrhovatelia (v konaní pred ústavným súdom sťažovatelia)

požiadali o poskytnutie lehoty na ďalšie rokovanie s protistranou za účelom dosiahnutia mimosúdnej dohody.

III.

Sťažovatelia sa podanou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia ich základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov ...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, pričom tento účel možno dosiahnuť zásadne právoplatným rozhodnutím. K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Preskúmaním doterajšieho postupu okresného súdu ústavný súd z vyžiadaného spisu vo veci sp. zn. 7 C 42/01 (predtým vedený pod sp. zn. Nc 1376/00) zistil, že v predmetnej veci okresný súd od 27. júla 2000 (keď mu bol doručený návrh na začatie konania) až do odoslania spisu ústavnému súdu 22. mája 2003 vykonal tieto úkony:

Dňa 28. júla 2000 okresný súd vyzval právneho zástupcu navrhovateľov na zaplatenie súdneho poplatku. Súdny poplatok bol zaplatený v deň doručenia výzvy 2. augusta 2000. Dňa 11. augusta 2000 vyzval odporcu, aby sa vyjadril k pripojenému návrhu na začatie konania. Výzvu odporca prevzal 17. augusta 2000. Dňa 13. februára 2001 bol spis prevedený z registra Nc do registra C a bola mu pridelená spisová značka 7 C 42/01. Dňa 13. marca 2002 vyzval právneho zástupcu navrhovateľov na odstránenie nedostatkov podania, a to označenie odporcu v súlade s výpisom z obchodného registra. Dňa 24. mája 2002 bol vydaný platobný rozkaz. Dňa 17. januára 2003 určil termín pojednávania na 24. február 2003. Dňa 24. februára 2003 bolo pojednávanie odročené na 5. máj 2003 za účelom doručenia znaleckého posudku odporcovi. Rovnako i toto pojednávanie bolo odročené za účelom predloženia spisu ústavnému súdu.

Zo spisu ďalej ústavný súd zistil, že 8. apríla 2002 právny zástupca sťažovateľov doručil okresnému súdu opravený návrh, 10. júna 2002 doručil okresnému súdu odporca odpor proti platobnému rozkazu, 27. decembra 2002 právny zástupca sťažovateľov žiadal okresný súd, aby vo veci určil termín pojednávania.

IV.

Ústavný súd pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 7 C 42/01 s použitím troch označených základných kritérií zistil:

1. Predmetom konania na okresnom súde je žaloba o zaplatenie 85 450 Sk s príslušenstvom z titulu poistného plnenia na základe poistnej zmluvy uzatvorenej medzi sťažovateľmi (navrhovateľmi v súdnom konaní) a Slovenskou poisťovňou, a. s. (odporcom). Ústavný súd konštatuje, že predmetný spor ani zo skutkového, ani z právneho hľadiska nevykazuje črty náročnosti a právnej zložitosti. Na postup pri rozhodovaní týchto sporov je dostatok právnej úpravy a ustálenej judikatúry všeobecných súdov. Právna a skutková zložitosť veci nemohla mať teda vplyv na celkovú dĺžku konania. Napokon ani okresný súd vo svojom vyjadrení nenamietal skutkovú a právnu zložitosť danej veci.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Pokiaľ ide o správanie s'ťažovateľov, ústavný súd nezistil skutočnosti, ktoré by nasvedčovali spôsobenie priet'ahov zo strany s'ťažovateľov. Je pravda, že s'ťažovatelia zaplatili súdny poplatok iba na základe výzvy súdu, ale poplatok bol zaplatený už 2. augusta 2000, teda bezprostredne po doručení návrhu okresnému súdu (27. júla 2000), čo teda rovnako nemalo vplyv na neprimeranú dĺžku konania. Rovnako okresný súd musel vyzvať s'ťažovateľov na správne označenie odporcu, ale okresný súd tento úkon urobil až 13. marca 2002 a s'ťažovatelia nedostatky podania odstránili už 8. apríla 2002. Táto skutočnosť rovnako nemala vplyv na zbytočné priet'ahy v konaní.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že k zbytočným priet'ahom došlo najmä nečinnosťou okresného súdu bez akejkoľvek zákonnej prekážky v období od 11. augusta 2000, keď vyzval odporcu na vyjadrenie k návrhu, do 13. februára 2001, keď bol spis prevedený z registra Nc do registra C a bola mu pridelená spisová značka 7 C 42/01, pričom prvý úkon po prevedení do nového registra bol v spise vykonaný až 13. marca 2002 (nečinnosť viac ako 19 mesiacov), a v období od 10. júna 2002, keď odporca doručil okresnému súdu odpor proti platobnému rozkazu, až do 17. januára 2003, keď bol určený termín pojednávania (nečinnosť viac ako 7 mesiacov).

S poukazom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 42/01 bolo porušené právo s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

V.

V zmysle čl. 127 ods. 2 druhej a tretej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Keďže ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza účastník domáhajúci sa rozhodnutia súdu v jeho veci.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľov, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovatelia požadovali za porušenie nimi označeného základného práva finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk, pričom tento nárok odôvodňujú predovšetkým dĺžkou celého konania, ktoré sa vedie od 27. júla 2000. Poukazujú na to, že sú staršími ľuďmi

a predmetným konaním trvá u nich stav právnej neistoty a nekonanie okresného súdu pociťujú ako psychickú ujmu.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom súdnom konaní konal bez zbytočných prietáhov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho (aj vzhľadom na dobu nečinnosti) považoval preto za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľom v dôsledku toho vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri jeho priznaní ústavný súd vychádzal z tej skutočnosti, že sťažovatelia si uplatnili nárok na ochranu základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov v spore, ktorého doterajšie trvanie nemožno ničím ospravedlniť. Podľa ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať od sťažovateľov, aby čakali na výsledok súdneho sporu, v ktorom sa rieši ich problém vyše 34 mesiacov, a aby po takejto dobe bol stav konania taký, ako bol zistený v prípade sťažovateľov. Sťažovatelia oprávnené z takého postupu okresného súdu pociťujú psychickú ujmu. Vychádzajúc z tohto pohľadu sťažovateľov a na celú situáciu, z princípov spravodlivosti a zo spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv každej oprávnenej osoby, ústavný súd dospel k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie každému zo sťažovateľov v sume 10 000 Sk (slovom Desiat' tisíc slovenských korún), ktoré je okresný súd povinný uhradiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je primeranou satisfakciou spojenou s porušením základného práva sťažovateľov.

Ústavný súd nepriznal sťažovateľom právo na úhradu trov tohto konania, hoci mali úspech v konaní, pretože právny zástupca sťažovateľov trovy konania pred ústavným súdom neuplatnil a nevyčíslil.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2003